

**OBVEZNO SAVJETOVANJE PRIJE RAZVODA
BRAKA I PRIJE POKRETANJA SUDSKIH
POSTUPAKA U VEZI S DJETETOM**

Prof.dr.sc. Branka Sladović Franz

11.9.2014.

Osijek

Mi se nalazimo na savjetovanju u Osijeku...

- Upotreba riječi savjetovanje – najčešće psihološki proces, usmjeren na psihičku dobrobit ili/i na pozitivno mentalno zdravlje, ciljevi su ublažavanje teškoća i rast i razvoj (promjena), jačanje osobne odgovornosti za oblikovanje i stvaranje vlastitog života (Ajduković, 2013)
- Obvezno savjetovanje je oblik pomoći članovima obitelji da donesu informirane sporazumne odluke o obiteljskim odnosima vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete te informiranje o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma i pokretanja sudskih postupaka u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta (čl. 321, ObZ 2014.)

Savjetovanje, posredovanje i obiteljska medijacija u Hrvatskoj – konfuzija pojmova i postupaka?

- Terminološko određenje isto

Medijacija = Posredovanje, ALI!

- Postupak posredovanja prilikom razvoda braka koji se do sada provodio u CZSS nije po sadržaju isto što i obiteljska medijacija
- najčešće se nije provodio na način niti prema načelima na koji bi se trebala provoditi obiteljska medijacija

POSTUPAK POSREDOVANJA

(dosadašnja praksa)

- obvezan
- utvrđivanje obrazaca koji dovode do poremećenih odnosa (usmjeren na prošlost)
- namjera otklanjanja uzroka/mirenja strana u sukobu
- upoznavanje sa posljedicama razvoda
- ograničen sadržaj na zaštitu djece u postupku razvoda
- Rezultat - donošenje stručnog mišljenja koji je roditelj prikladniji i o susretima drugog roditelja

OBITELJSKA MEDIJACIJA

- dobrovoljna (odluka o sudjelovanju se donosi tijekom/nakon prvog sastanka)
- usmjerena na budućnost
- Kratkotrajan strukturiran proces, usmjeren na potrebe i interese
- postizanje sporazuma među stranama
- moguća o svim obiteljskim sukobima i sporovima
- Medijator je nepristran, ne donosi stručno mišljenje niti utječe na sadržaj sporazuma

Obiteljski zakon 2014.

- Razdvojio uloge i profesionalne postupke stručnjaka:
 - a) Psihosocijalna i pravna edukacija - Obvezno savjetovanje
 - b) Postupak nepristrane obiteljske medijacije
 - c) Donošenje stručnog mišljenja samo za stranke koje su u sudskom postupku (koji ne mogu ili ne žele postići sporazum o spornim pitanjima uz pomoć prethodna dva postupka)

- Članovi obitelji se mogu i trebaju sami dogovoriti, a nekima je potrebno i moguće pri tome pomoći kroz profesionalne intervencije kao što su **obvezno savjetovanje** (dobivanje informacija i smjernica) i **obiteljska medijacija** (dobivanje pomoći vođenjem kroz strukturirani postupak pregovaranja uz određena pravila i načela rada, tehnike i metode koje olakšavaju postizanje sporazuma)
- Razvod ili druga pitanja o djeci sami po sebi nisu pitanje socijalne skrbi niti je unaprijed potrebna intervencija države/stručnjaka CZSS (prava i interese djece štite roditelji!) već samo ako su ugrožena nečija prava i dobrobit

U cilju zaštite obiteljskog života i zadržavanja korisnih aspekata dosadašnjeg posredovanja - nasljednik je obvezno savjetovanje (ne obiteljska medijacija)

OBVEZNIM SAVJETOVANJEM JE:

- Osigurana stručna pomoć i informacija u svezi s reorganizacijom obiteljskog života i sporovima u svezi djece
- Osigurana provjera ugroženosti prava i interesa djeteta te nasilja u obitelji
- Osigurana interdisciplinarnost provedbe (pravnik i socijalni radnik ili psiholog)
- Osigurano vrijeme za provedbu (do tri susreta)
- Osigurana dostupnost u svim CZSS u Hrvatskoj

Sadržaj obveznoga savjetovanja prije razvoda braka jest (čl. 325):

1. upoznavanje bračnih drugova o mogućnosti bračnog savjetovanja
2. upoznavanje bračnih drugova o pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda braka u odnosu na bračne drugove i djecu

! usmjerenost na očuvanje obiteljske zajednice, prepoznavanje ambivalentnosti u svezi razvoda, informiranje o dalekosežnosti posljedica

? Dostupnost bračnih savjetovatelja unutar sustava socijalne skrbi, pitanje financijskih sredstava za uključivanje u partnersku terapiju u vrijeme ekonomske krize

3. upućivanje bračnih drugova da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa

- **Dobrobit djece** konceptualizira se ne samo kroz potrebe, već i kroz prava, siromaštvo, kvalitetu života i socijalnu isključenost.
- Zauzimanje samo jedne od tih perspektiva nauštrb drugih nedovoljno je (Axford, 2009.).
- Dobrobit uključuje: sadašnje potrebe djeteta, prava djeteta osobito na zaštitu od nasilja i razvojna prava (sigurnost i razvojni rizici), osiguravanje unapređenja djetetovih potencijala, poticanje socijalne uključenosti, kvalitetu života...

Participacija djeteta

- Dijete (osobito mlađe) ne može biti svjesno svoje ukupne dobrobiti (jer nema dovoljno informacija o značaju sadašnjih životnih uvjeta za ukupnu i buduću kvalitetu života niti kognitivnu sposobnost analize)
- Zbog toga djetetovo mišljenje i roditeljima i stručnjacima treba biti jedan od putokaza, ali ne i jedini, u odlučivanju
- U protivnom je odgovornost za odluke na djetetu, što ono nije sposobno razvojno gledajući podnijeti niti je vjerojatnost pravilne odluke velika

4. upoznavanje bračnih drugova sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i pružanje pomoći ako to zahtijevaju

- Upućivanje u sadržaj obrasca PZRS
- Informiranje o poznatim sadašnjim i budućim razvojnim potrebama djece
- Edukacija o različitim mogućnostima dogovora
- Informiranje o vremenskoj perspektivi PZRS, npr. da se najčešće redefinira svake tri godine

5. upoznavanje s prednostima obiteljske medijacije i informiranje bračnih drugova o dostupnim obiteljskim medijatorima

? Upoznatost stručnjaka s prednostima obiteljske medijacije?

! Potrebno je osigurati informacije kako o obiteljskim medijatorima unutar sustava socijalne skrbi, tako i o dostupnim obiteljskim medijatorima izvan sustava socijalne skrbi-pravo na slobodan izbor obiteljskog medijatora (prije obveze prisustvovanja prvom sastanku s obiteljskim medijatorom)

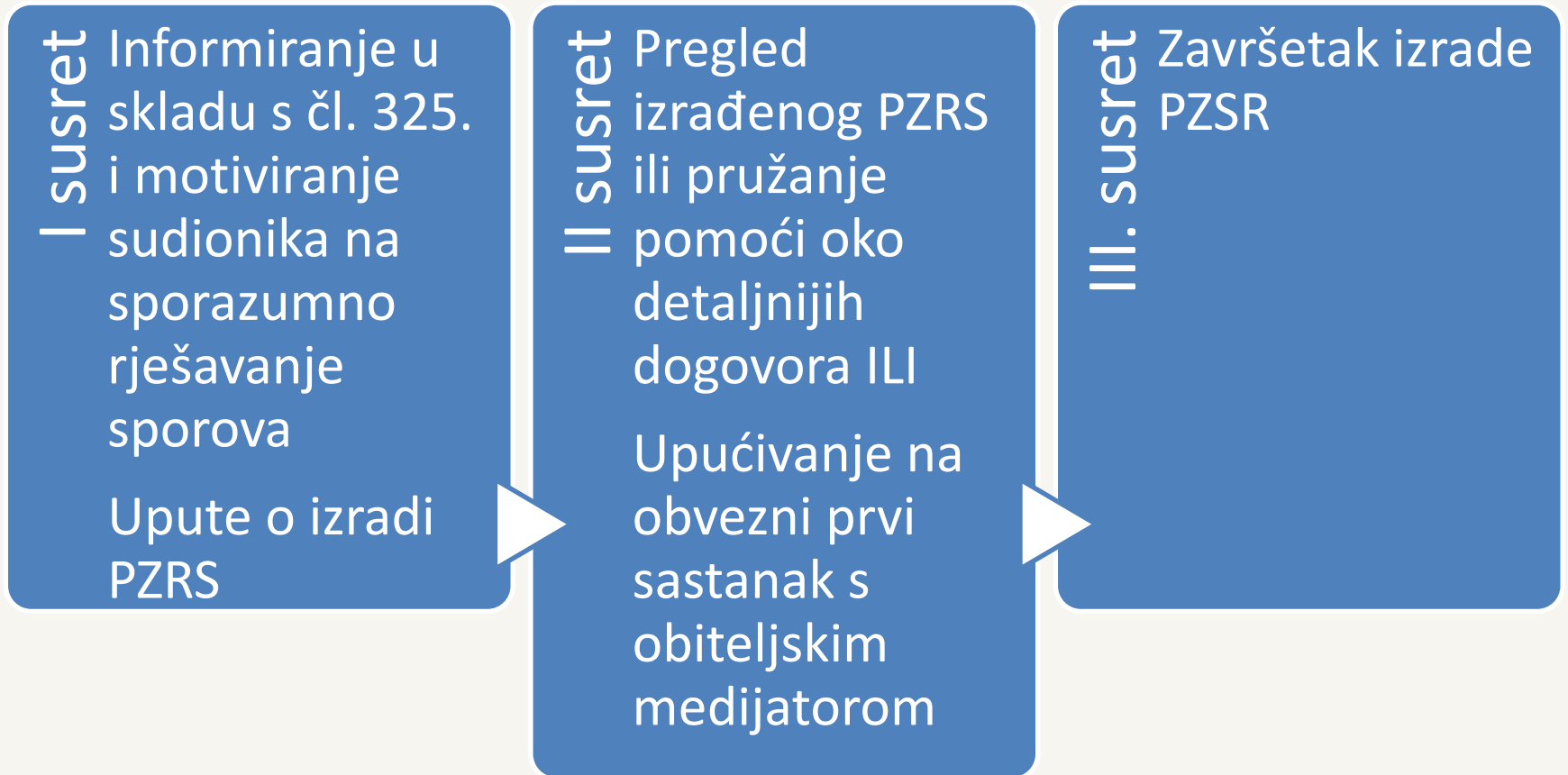
6. informiranje bračnih drugova o obvezi odaziva prvom sastanku obiteljske medijacije, ako nema sporazuma te

Na prvom sastanku obiteljski medijator provodi tzv. predmedijacijski postupak –provjerava postoje li pretpostavke za medijaciju a sudionici donose odluku hoće li ući u proces medijacije.

7. upoznavanje bračnih drugova sa sudskim postupkom razvoda braka bez plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi prema članku 327. ovoga Zakona.

(...Sud će donijeti odluku o mjestu stanovanja, osobnim odnosima i uzdržavanju djeteta, utvrditi mišljenje djeteta, imenovati mu posebnog skrbnika i može odrediti da njegove troškove plaćaju roditelji)

Proces obveznog savjetovanja

Nakon svakog susreta moguć je završetak obveznog savjetovanja i izrada Izvješća

Neprovođenje obveznoga savjetovanja prije razvoda Članak 326.

Obvezno savjetovanje prije razvoda braka se ne provodi u odnosu na bračnoga druga ili oba bračna druga:

1. lišena poslovne sposobnosti, a koji nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć,
2. nesposobna za rasuđivanje ili
3. koji nemaju prijavljeno prebivalište, boravište ili adresu stanovanja

(St.2. – teže/akutno psihički bolesne osobe uključivo i bolesti ovisnosti, teže intelektualne teškoće, kognitivna oštećenja – demencija, neurološka oštećenja, itd.)

Posebni ciljevi obveznog savjetovanja prije pokretanja sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom su (Čl. 330.)

1. upoznati sudionike savjetovanja na to da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa
2. upoznati sudionike o negativnim učincima sukoba u obitelji u odnosu na dijete i prednostima sporazumnog uređenja obiteljskih odnosa te dužnosti članova obitelji da razgovaraju s djetetom i uzmu u obzir njegovo mišljenje
3. upoznati sudionike o mogućnosti rješavanja spora u obiteljskoj medijaciji.

- Čl. 330 - Odnosi se na sve sporove koji nisu vezani uz aktualni razvod/prekid zajednice roditelja, npr. izmjene dosadašnjih rješenja o kontaktima, bake i djedove, braću i sestre, širu rodbinu, kumove i prijatelje te sve druge osobe koje su značajne za dijete-npr. bivše partnere roditelja
- Ako se obvezno savjetovanje provodi u vezi s prestankom izvanbračne zajednice djetetovih roditelja, na odgovarajući način se primjenjuje odredba iz članka 325. ovoga Zakona.- **isti sadržaji (njih 7) obveznog savjetovanja kao za razvod braka**

OBVEZNO SAVJETOVANJE U CENTRIMA ZA SOCIJALNU SKRB IMA ELEMENTE ISTOVREMENO:

- **Edukativno informirajućeg procesa** - u kojem je potrebno na korisniku prikladan način pojasniti postupke, prava i posljedice
- **Motivirajućeg razgovora** – za bračno savjetovanje i/ili sporazumno rješavanje sporova (bilo samostalno ili u obiteljskoj medijaciji)
- **Pomažućeg postupka** – u kojem se pruža konkretna pomoć u izradi PZRS
- **Složenog višesmjernog komunikacijskog procesa** - potrebno ga je voditi prema načelima djelotvorne komunikacije

Istraživanje za potrebe diplomskog rada o upoznatosti s novim mehanizmima razvoda braka (Loparić, u tijeku):

CITATI STRUČNJAKA:

- *...nismo pripremljeni*
- *...nema smjernica za rad, tapkamo u mraku, malo sam čitala zakon*
- *...na temelju ovoga što znam osjećam da ćemo imati više posla*
- *...ako je išta dobro to je da se pokušavaju štititi prava djece*
- *...nije mi loš ovaj roditeljski plan, neka oni barem razmišljaju doma*
- *...vidim pomake u planu i povećanoj odgovornosti roditelja*

- *razvod je razvod...zvalo se to posredovanje, roditeljski plan, savjetovanje...tu postoji dijete koje centar treba štiti da što manje prolazi patnju i da što manje osjeti razvod*
- *...uvijek postoji 5-10 % problematičnih, visokokonfliktnih, njima ništa ne pomaže*
- *treba mi supervizija i manji obujam posla*
- *...osjećam potrebu za edukacijom*
- *...ja se osjećam apsolutno kompetentnom ali nedovoljno educiranom*
- *...bilo bi dobro da nas i u tom smislu educiraju po pitanju ciljeva savjetovanja...koristi se stručna terminologija, pa posljedice sukoba...a nigdje to nije nekako navedeno...da se to поближе objasni...*

Obvezno savjetovanje je **ključni čimbenik novog mehanizma u situacijama razvoda braka** kojim se promovira i osigurava aktivno sporazumno rješavanje obiteljskih sporova i zaštita članova obitelji u slučaju potrebe, stoga je potrebno:

- Nastavak edukacije o postupcima rješavanja obiteljskih sporova (do sada je educirano 50 pomažućih stručnjaka) kojom se osposobljavaju za provedbu obveznog savjetovanja
- Edukativna ili konzultativna supervizija radi osiguravanja kvaliteta provedbe postupka i ujednačavanja prakse
- Izrada priručnika sa smjernicama o provedbi obveznog savjetovanja i izradi Plana zajedničke roditeljske skrbi